

[Jørgen Estrup]

Men verden ændrede sig i 1989 – for bare fire år siden. Pludselig var der nogle muligheder, som i FN's hidtidige liv ikke havde været til stede. Den kolde krigs ophør var pludselig det, som gav nye muligheder. Der var en eufori, der bredte sig. Det, vi står med i dag, er måske en vis frustration over, at den kolde krigs ophør viste sig at blive den varme fredens start.

De fire år, der er gået, har givet FN problemer og erfaringer. Vi kendte alle sammen mulighederne i de klassiske fredsbevarende aktioner, hvor FN blev inviteret af parter, der ønskede FN's tilstedeværelse.

Men det, man har prøvet siden, har i høj grad været at gå videre. Vi kender det fra FN's tilstedeværelse indirekte i Kuwaitkrisen og i opgøret med den indtrængende irakiske aggressor. Det var en aktion, som FN gav det blå stempel, en aktion, som på det tidspunkt blev mødt med megen ros og megen glæde – velbegrundet, fordi en aggression blev stoppet.

Men et spørgsmål, som man unægtelig med et kig i bakspejlet må stille sig selv, er: Var det den store succes? Ja, hvis man kigger på regionen i øjeblikket, er den præget af ufredelighed, af ustabilitet, og det Kuwait, der blev genskabt, blev ikke et demokratisk Kuwait.

I det hele taget må man sige, at man nok som erfaring må konstatere, at FN blot som et alibi for en aktion ikke er tilstrækkeligt. Hvis man ikke har gjort sig aktionens indhold, formål og målsætninger klart, så risikerer man at komme galt af sted. Det er vel noget af det, vi konstaterer i Somalia i dag.

Men de steder, hvor FN i særlig grad har mødt vanskeligheder i sin indsats i de sidste fire år, har unægtelig været, hvor man har forsøgt at intervenere i et andet lands indre anliggender, velbegrundet, ikke mindst i de situationer, hvor menneskerettighederne var på spil, som vi jo så det umiddelbart efter Kuwaitkrisen omkring kurdernes forhold i det nordlige Iran. Man fandt en løsning på det tidspunkt, men man stødte også ind i problemerne med suverænitetshævdelsen, det enkelte lands rettigheder i overensstemmelse med pagtens artikel 2.

Og derfor er det et spørgsmål, om man ikke på det punkt har brug for en ændring af pagten. Det kan ikke være rimeligt, at FN's medlemslande er blokerede i en situation, hvor der faktisk sker folkemord. Og man må sige, at su-

verænitetshævdelsen i visse situationer har ført til fuldstændig misvisende og gal stillingtagen på det internationale samfundens vegne, som vi så det, da man i 1979 fordømte Vietnams fjernelse af det morderiske Pol Pot-styre i Cambodja. Jeg tror, man har behov for at ændre artikel 2 i FN-pagten og gøre det klart, at folkedrab er en af de situationer, hvor det internationale samfund må reagere. Det er ikke altid nok at vente på, at man erklærer situationen for en trussel mod freden. Jeg tror også, at Kosovos problemer i den forbindelse bør have i tankerne.

Men det, som vi vel mest har iagttaget i den seneste tid, har været FN's problemer i forbindelse med borgerkrige – Bosnien og Somalia – og en lang række af mulige konflikter, som FN kan blive indblandet i i den kommende tid, alt for mange, og frustration, generel frustration over manglende resultater af den pågældende indsats, en humanitær indsats og en formidling af forhandlinger mellem parterne, som på mange måder har været frugtbar, men hvor man unægtelig må spørge sig selv, om det lader sig gøre for FN at skabe fred i borgerkrige, hvor parterne ikke er parat til fred. Tvinges FN ikke til at opgive den humanitære indsats og mæglerrollen, hvis man tager skridt fra at bruge våben i selvforsvar til at være krigsførende i et forsøg på at gennemtvinge bestemte løsninger?

Det er dilemmaet, det er de erfaringer, som FN på smerteligste vis indhøster i øjeblikket.

Lad mig så som det sidste eksempel på FN's erfaringer nævne en række succeshistorier ikke mindst i forbindelse med afslutning af borgerkrige og fredsslutninger og/eller gennemførelse af demokratiske valg. Man kan nævne Namibia, man kan nævne Cambodja, man kan nævne Malawi. Jeg synes også godt, at man kan nævne Angola og Haiti, ikke fordi løsningen – som vi ser det i dag – viste sig, men fordi FN's aktion var i orden. Det var ikke FN's skyld, at det gik galt. Nej, det, der gik galt, var, at parterne, når det kom til stykket, ikke havde den nødvendige vilje.

FN er midt i en læreproces, og for et par år siden bad vi faktisk her i Folketinget formandskabet for Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg om at give et bud på, hvad FN kunne gøre. Formandskabets konklusion lød, at man måtte konstatere, at med den nu-